

Handläggare:
Cecilia Ekstrand
Leif Jeppsson

Kulturdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Yttrande över betänkandet av utredningen om bättre möjligheter att motverka diskriminering, SOU 2016:87, Ku2016/02814/DISK

Synskadades Riksförbund, SRF, är landets företrädare för personer som har en synnedsättning eller som är blinda. SRF lämnar härmed synpunkter på delar av betänkandet Bättre skydd mot diskriminering.

En person som upplever sig diskriminerad måste kunna få sin sak prövad. SRF stödjer förslagen om att DO får ökade möjligheter att utreda anmälningar från enskilda samt att en kommunikation med den som är anmäld ska ske i större utsträckning. Vi ser positivt på förslaget om en domstolsliknande nämnd där den enskilda kan få sin sak prövad kostnadsfritt och utan att gå till domstol. Dock är det olyckligt att ett ärende kan preskriberas under tiden det handläggs i nämnden. Att stärka det lokala och regionala arbetet mot diskriminering är viktigt. En byrå i varje län ser vi positivt på. Vi tillstyrker förslaget om att frågan om att utvidga diskrimineringsförbudet till att gälla all offentlig verksamhet.

Inga barn eller elever ska utsättas för kränkningar, trakasserier eller diskriminering i förskola eller skola. Detta slås fast i skollagen och diskrimineringslagen. Enligt FN:s konvention om barnets rättigheter får inget barn diskrimineras. Trots detta skyddar skolan inte barn och elever från kränkande behandling. Barn eller elever med funktionsnedsättning kan vara extra utsatta. Enligt vår erfarenhet har elever som har en synnedsättning eller som är blinda råkat ut för olika former av trakasserier eller kränkningar.

Det är oerhört viktigt att utbildningssamordnaren tar sitt ansvar när det gäller skyldigheten att arbeta för att undanröja alla hinder för lika rättigheter och möjligheter för barn, elever och studenter som deltar i eller söker till verksamheten. Skolan måste säkerställa att det finns planer för vilka åtgärder skolan har för att förhindra att kränkning, trakasserier och diskriminering uppkommer samt vilka åtgärder skolan sätter in när de ändå uppkommer. Det är viktigt att tydliggöra att det är hela skolans verksamhet som gäller, även aktiviteter utanför skolans byggnad.

SRF ser fördelar med förslaget om att flytta över tillsynsansvaret för arbetet med åtgärder mot diskriminering i skollagsreglerad verksamhet till Skolinspektionen. Det blir därmed tydligare för elever och vårdnadshavare vart de ska vända sig med en anmälan. Lagstiftningen blir tydligare, vilket innebär betydande förbättringar ur ett barnperspektiv. Det ska vara likvärdiga möjligheter att få

upprättelse när barn utsatts för kränkningar, trakasserier eller diskriminering, vilket det inte är idag.

9 Ökade möjligheter för DO att hjälpa dem som blivit diskriminerade

Vi är positiva till att DO får ökade möjligheter att utreda anmälningar från enskilda. Handikappombudsmannen arbetade på ett lite annat sätt och utredde i stort sett alla ärenden.

Det nuvarande arbetssättet för DO utgör, som utredningen konstaterar ett problem, eftersom det i de flesta ärenden (80-85%) inte vidtas någon åtgärd alls.

Det nuvarande systemet innebär att en anmälan till DO inte utgör en reell möjlighet för den enskilde, som upplever sig diskriminerad att få sin sak prövad. Vi tycker därför att utredningens förslag är bra att DO i större utsträckning ska kommunicera med den, som blir anmäld för att få en diskussion till stånd.

Kapitel 10 Ett mer genomgripande alternativ – en domstolsliknande nämnd och kapitel 11 Diskrimineringsnämndens uppgifter och organisation

Vi ställer oss positiva till förslagen i kapitel 10 och 11 om en fristående domstolsliknande nämnd samt organisationen av densamma. Detta kan vara ett bra sätt för enskilda att få sin sak prövad kostnadsfritt och utan att gå till domstol.

Emellertid tycker vi att det är olyckligt att ett ärende kan preskriberas under tiden det handläggs i nämnden. Att så är fallet påpekas i utredningen.

Det föreslås att den, som anmäler ett ärende till nämnden ska informeras om risken att ett ärende kan preskriberas. Vi tycker emellertid att en bättre lösning vore att om ett ärende anmäls till nämnden, ska preskriptionstiden inte börja löpa förrän ärendet är avslutat där.

Kapitel 12. Arbetet mot diskriminering på lokal och regional nivå

Vi ser positivt på förslagen att stärka arbetet mot diskriminering på lokal och regional nivå. Vi delar uppfattningen att antidiskrimineringsbyråerna har en viktig roll att spela.

Det är därför positivt att det ska finnas en byrå i varje län. Det är också positivt att DO får ett tillsynsansvar över dessa.

Kapitel 15 Bevisbörderegler

Vi tillstyrker den förändringen av bevisbörderegeln i diskrimineringslagens 6 kap. 3 §, som utredningen föreslår. Vi instämmer i bedömningen att utformningen är något klarare och att det då utgör en presumtionsregel.

Kapitel 16 Diskriminering i offentlig verksamhet

Att utvidga diskrimineringsförbudet till att gälla all offentlig verksamhet tycker vi är väsentligt. Vi tillstyrker därför förslaget att den frågan ska utredas vidare.

17.6 Överväganden och förslag

SRF stödjer förslaget om att flytta över tillsynsansvaret för arbetet med åtgärder mot diskriminering i skollagsreglerad verksamhet till Skolinspektionen. Det innebär att diskrimineringslagens regler som rör skollagsreglerad verksamhet flyttas till skollagen och samordnas med reglerna om kränkande behandling.

Det är svårt och krångligt att förstå dagens uppdelning, vilket kan leda till att vissa avstår från att anmäla. Kränkande behandling och trakasserier är svåra att skilja åt. Det går inte att ha ett system där anmälningar riskerar att hamna mellan stolarna. Med en myndighet som ansvarar för hela skolan blir det enklare för barn, elever och vårdnadshavare att veta vart de ska vända sig. Det blir tydligare även för huvudmännen. Det är en fördel att en skolmyndighet har tillsyn över alla frågor som rör skolan. Skolinspektionen har mer direkt kontakt med skolorna än vad DO har, vilket kan bidra till skolornas arbete med att förhindra kränkningar av barn. Genom att flytta reglerna till skollagen blir det en tydligare lagstiftning och betydande förbättringar ur ett barnperspektiv. DO saknar sanktionsmöjligheter idag.

Det ska vara likvärdiga möjligheter att få upprättelse när barn utsatts för kränkningar, trakasserier eller diskriminering. Genom att samordna reglerna om ersättning för dem som utsatts för diskriminering med reglerna om ersättning till dem som har utsatts för annan kränkande behandling skulle likabehandling uppnås.

När reglerna i diskrimineringslagen som rör skollagsreglerad verksamhet samordnas med skollagens bestämmelser om åtgärder mot kränkande behandling är det oerhört viktigt att tydliggöra att huvudmannen ska bedriva arbetet mot diskriminering och lika rättigheter utifrån diskrimineringsgrunderna. Det behövs utbildningsinsatser för skolans personal samt för Skolinspektionens anställda så att arbetet kan bedrivas effektivt.

18.2.3 Diskriminering ska ha samma betydelse som i diskrimineringslagen

SRF anser att det är nödvändigt att diskriminering samt diskrimineringsgrundernas begrepp har samma innebörd när de förs in i skollagen. Det måste vara tydligt att diskriminering även omfattar bristande tillgänglighet, vilket kan tydliggöra skolans ansvar för att undanröja hinder. Eftersom kränkande behandling omfattar diskriminering håller vi med om att begreppet ska förtydligas med "annan kränkande behandling".

18.3.1 Huvudmannens arbete med aktiva åtgärder

Det är viktigt att förskolor och skolor löpande arbetar för att undanröja risker för diskriminering, annan kränkande behandling eller repressalier. Det är en fördel om arbetet finns med i den ordinarie verksamheten och att skolan arbetar med dessa frågor inte endast när det har hänt något. Attityder, bemötande och barns olika förutsättningar är viktiga aspekter att ha med i arbetet.

18.3.4 Arbetet ska utföras i samverkan

SRF stödjer förslaget om att huvudmannen ska vara skyldig att samverka med barn, elever och anställda och att det förs in i skolagen. Barn, elever och personal måste vara involverade i det förebyggande arbetet. Det är viktigt att det finns material anpassat för olika åldersgrupper, så att skolan kan arbeta med att öka medvetenheten och minska riskerna för att barn och elever blir utsatta av andra barn eller vuxna.

18.5.2 Diskrimineringsersättning och skadestånd

Genom att samordna reglerna om ersättning för dem som utsatts för diskriminering med reglerna om ersättning till dem som har utsatts för annan kränkande behandling skulle likabehandling uppnås. För barnet är det lika allvarligt att utsättas för kränkande behandling oavsett grunden till den. Det är synnerligen viktigt ur ett barnperspektiv att likställa alla former av kränkningar i skollagsreglerad verksamhet. Vi anser inte att storleken på ersättning ska variera enbart beroende på om kränkningen innehåller diskriminerande inslag.

SYNSKADADES RIKSFÖRBUND

Eva Björk
Intressepolitisk chef